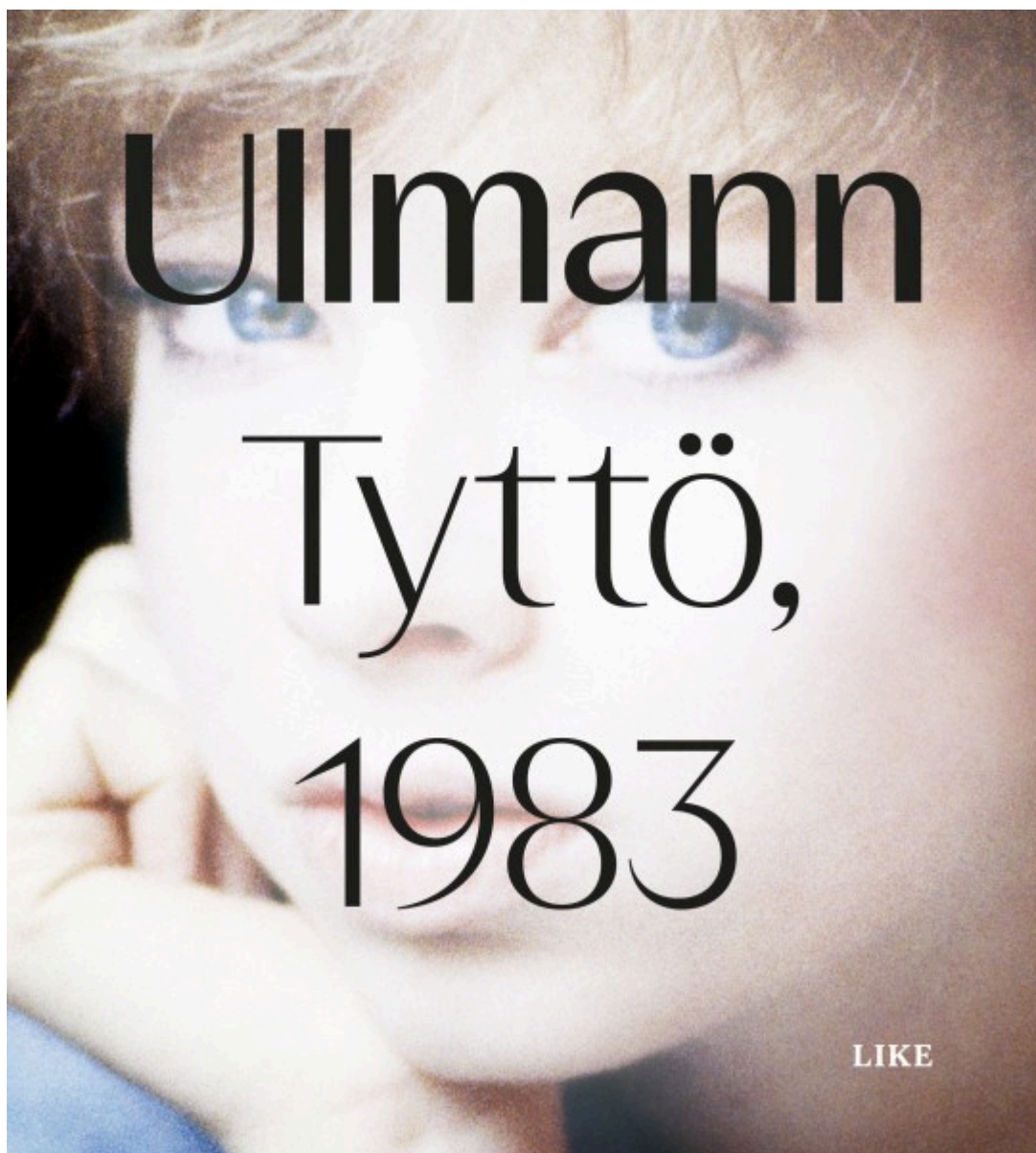

Linn Ullmann (Suom. Jonna Joskitt-Pöyry) : Tyttö, 1983

Koti (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/>)

/ Linn Ullmann (Suom. Jonna Joskitt-Pöyry) : Tyttö, 1983 (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net:443/linn-ullmann-tytto-1983/>)

Linn Ullmann (Suom. Jonna Joskitt-Pöyry) : Tyttö, 1983

RIITTA VAISMAA – Pitääkö tytöille käydä näin?

Linn Ullmanin *Tyttö, 1983* rakentuu runsaalle toistolle. Onko kyse tyylikeinosta vai lähes pakkomielteestä? Ehkä molemmista. Romaanin 55-vuotias minäkertoja pyrkii selvittämään, mitä tapahtui noin 40 vuotta aiemmin 16-vuotiaalle tytölle Pariisissa vuonna 1983. Hän yrittää ymmärtää, mitä tapahtui ja miksi. Hän kertoo ja kertoo paitsi itse tapahtumia myös kysymyksiä halusta ja häpeästä, vallasta ja vallan väärinkäytöstä. Keskeistä ovat muistot ja niiden epäluotettavuus sekä tytön ja äidin lämmin suhde.

Nelikymppinen valokuvaaja A iskee silmänsä New Yorkissa alaikäiseen tyttöön, jonka näyttelijä-äidin kanssa hän liikkuu samoissa seurapiireissä. Hän houkuttelee tyttöä Pariisiin, missä hän voisi tehdä työstä valokuvamallin. Tyttö voisi päästä vaikka *Voguen* kanteen. Minäkertojalla on mielessään kuva, jossa näkyvät tytön kasvot ja paljaat olkapäät sekä pitkät korvakorut.

Kun tyttö täyttää 16, hän on mielestään riittävän iso lähtemään yksin Pariisiin. Äiti ei pidä ajatuksesta. Eihän tytöllä ole muuta kiinnekohtaa kuin A:n lupaus, ja ranskan kielen taitokin on heikko. Senkin ajan, mitä koulussa pitäisi ranskaa opiskella, tyttö luuhaa museoissa. Äiti suostuu ja ostaa matkaa varten tytölle vaatteita; pitkä tummansininen takki ja tyylikkäätsaapikkaat toistuvat muistoissa usein, samoin äidin norjalainen punainen myssy.

Tyttö eksyy Pariisissa jo ensimmäisenä iltana. Äiti on varannut hänelle vaatimattoman hotellin, ja tytön kanssa on sovittu, että äiti soittaa tälle hotelliin joka ilta kymmeneltä. Vielä ei ole kännyköitä. Tyttö hortoilee epämääräisen kapakkaillan jälkeen yksin Pariisin yössä muistamatta hotellin sijaintia, osoitetta tai edes nimeä. Hän pyytää apua kadulla tapaamiltaan ihmisiltä mutta epäonnistuu ilman yhteistä kieltä. Lopulta eräs mies haluaa auttaa. Ainoa osviitta tytöllä on taskussa oleva lappu, jossa on A:n osoite. Niinpä tyttö löytää itsensä A:n asunnolta kolmelta yöllä. Jatkoa ei ole vaikea arvata.

Linn Ullmann on kertonut yrittäneensä lukemattomia kertoja saada 16-vuotiaalle itselleen tapahtuneen kirjoitetuksi. Tytön kohtalo on vaivannut häntä 40 vuotta. Nyt koko elämän kriisi on pakottanut asiat taas esiin. Kertoja kulkee Oslossa vanhan koiran kanssa ja kerii esiin ajatuksiaan. Hän kertoo koko elämän vaivanneesta häpeästä. Hän etsii syyllistä niin nuoresta itsestään kuin mallimaailmassa valtaa käyttäneistä niljakkaista keski-ikäisistä tai vanhemmista miehistä. Hän ei pysty ymmärtämään vielääkään sitä, mitä olisi ollut hyvä ymmärtää jo aikoja sitten. Miksi hän meni toistuvasti A:n luo vielä Pariisista palattuaankin? Miksi hän ei osannut vastustaa A:n kutsua?

”Joka kerta ryhtyessäni työstämään uutta kirjaa olen ajatellut, että se käsittelisi A:n minusta tammikuussa 1983 ottamaa kuvaa, olen halunnut kirjoittaa ajasta ennen sen ottamista, päivistä Pariisissa, ja sen jälkeisestä ajasta, mutta aina jotenkin ajaudun muihin aiheisiin. Minua kuvottaa ajatella sen kuvan tarinaa, se on kasa paskaa, jonka olen hylännyt tuhat ja yksi kertaa tuhannesta ja yhdestä syystä.”

Romaanin kerroksellinen rakenne tekee näkyväksi kertojan vaikeuden selvittää ajatuksiaan. Toisto osoittaa konkreettisesti kertomisen vaikeuden. Aina pitää aloittaa uudestaan. Hämmäntävää on, kun romaanin viimeinen sivu aloittaa tarinan ikään kuin taas alusta. Eikö vaikeista asioista pääse yli, vaikka jo on pystynyt niistä kirjoittamaan?

Ajoittain kertoja haluaisi tavata A:n, vaikka ymmärtääkin, että mies, jos on enää elossa, tuskin häntä edes muistaisi – jotakuta niistä monista tytöistä.

”Hän on olemassa – A. on olemassa – hänen kiharansa – hänen kätensä – kielensä – sanat jotka hän minulle sanoi – *mokomakin pikku neurootikko* – kaikki on olemassa aakkosissa, jotka olen luonut hänelle ja minulle nyt vuosikymmeniä jälkeenpäin.”

Kirjailija kirjoittaa toiselle minälleen, olemattomattomalle kaksoselleen, joka etenkin lapsena ja nuorena kulki aina tytön matkassa, varjosisarelleen, jonka olemassaolon isä jotenkin ymmärsi. Kirjailija luuli jo päässeensä eroon oudosta kanssakulkijastaan, mutta etenkin elämän kriiseissä kaksoisolento pyrkii esiin, vaikka häntä ei enää kaivata. Niin nytkin; hän on romaanin sinä.

Kertoja elää ilmeisen hyvässä, rakastavassa liitossa, mutta silti elämä tuntuu vaikealta. Nykyaikaan ja reaalimaailmaan teoksen sitoo etenkin kertojan aikuistuva tytär Eva. Kenties juuri tämän ikä saa hankalan ajan muistot ajankohtaisiksi. Eva tosin on kiinnostunut aivan muusta kuin ulkonäöstä saatikka mallinhaaveista. Tytär on nykyaikainen ympäristöaktivisti, joka pitää äitiäänkin ajan tasalla.

Kaikkein kolkointa on, että se, mitä tapahtui tytölle 1980-luvulla, voi tapahtua ja tapahtuu edelleen. Kauneus ja kuuluisuus houkuttaa. Portinvartijat vaativat ison hinnan. Edelleen tapahtuu asioista, joilla voi olla kauaskantoisia vaikutuksia.

”Kirjoittamalla siitä mitä tapahtui, kertomalla sen tarinan niin totuudenmukaisesti kuin osaan, yritän koota heidät samaan ruumiiseen – vuoden 2021 naisen ja vuoden 1983 tytön. En tiedä, onko se mahdollista.”

Ullmanin kerronta on herkkää, uskomattomassa ikaikaisuudessaan ja ajankohtaisuudessaan ihon alle menevää. Jonna Joskitt-Pöyry on onnistunut kääntämään kaiken herkkyyden hienosti suomen kielelle.

Tyttö, 1983 on autofiktiota, jonka taitavasta käytöstä Ullmann antoi upean näytön jo edellisessä teoksessaan *Rauhattomat* (Like 2016). Romaanissa *Tyttö, 1983* kukaan ei esiinny koko nimellään. On tyttö ja äiti, satunnaisesti myös isä, on A. Toisilla mallityttöillä tai sellaisiksi haaveilevilla on etunimet, samoin A:n assistenteilla ja mainosmaailman muillakin toimijoilla. Samoin tyttärellä. *Tyttö, 1983* on fiktiota. Minäkertojan äidistä kerrotaan sen verran, että hän on näyttelijä, joka asuu vuoroin Norjassa ja USA:ssa. Isän luona on nähty lukemattomia elokuvia.

Linn Ullmann: *Tyttö, 1983* (Jente, 1983). Suom. Jonna Joskitt-Pöyry. Like 2023. 252 s.

Riitta Vaismaa on kirjallisuuskriitikko

« Previous:

Michelle Min Sterling (suom.Kirsi Luoma):
Nollaleiri (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/michelle-min-sterling-nollaleiri/>)

Next:»

Lydia Millet (suom Arto Schroderus): Lasten
raamattu (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/lydia-millet-lasten-raamattu/>)

admin

Vastaa

Viesti

Nimi

Sähköposti

Lähetä viesti

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed \(https://akismet.com/privacy/\)](https://akismet.com/privacy/).

Spefi -romaaneja (Tomi Sirviö)

Bram Stoker: Draculan vieras ja muita kauhukertomuksia (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/bram-stoker-draculan-vieras-ja-muita-kauhukertomuksia/>)

Proudly powered by WordPress (<https://wordpress.org>) | Theme: Content (<https://spicethemes.com>) by
SpiceThemes
